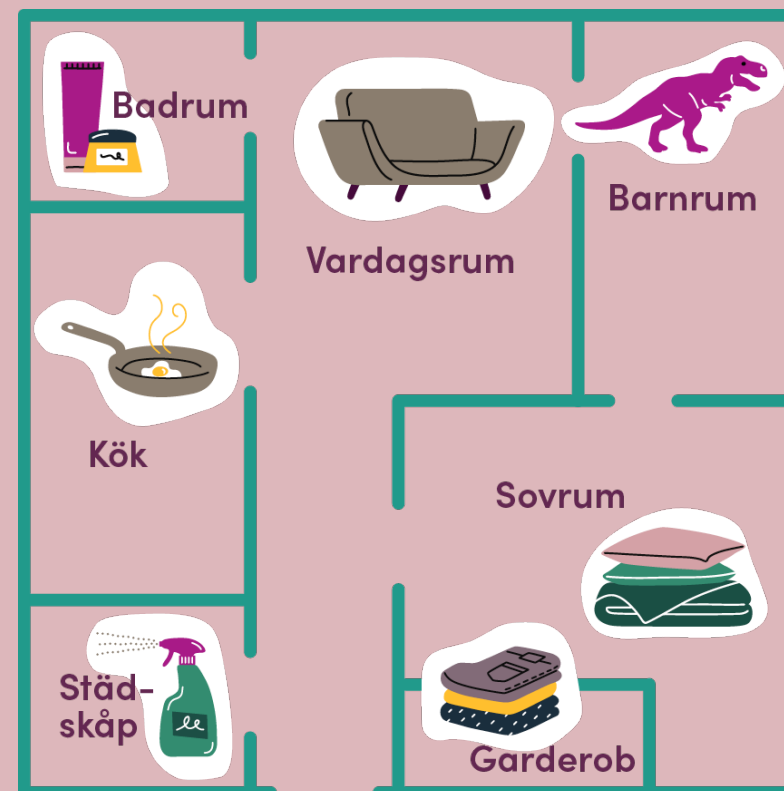

Mitt kemikaliesmarta hem – en studiecirkel genom 6 rum

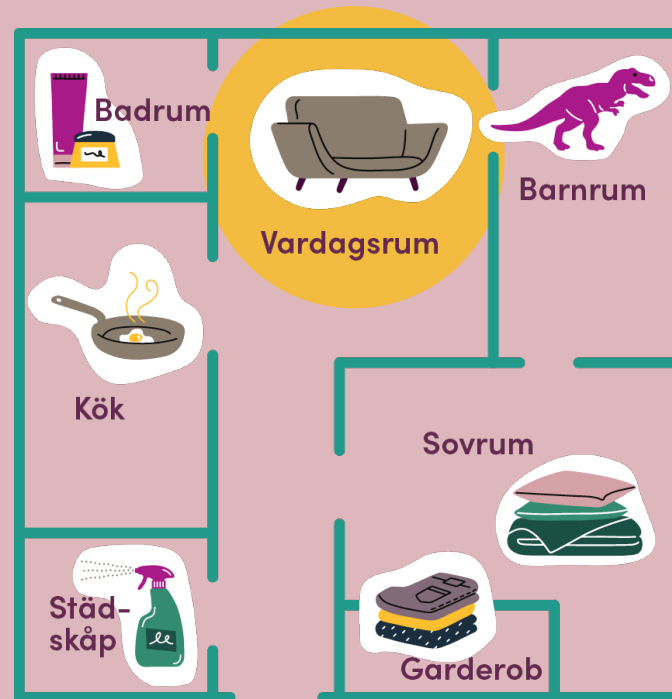
DEL 4: Vardagsrummet & kommunikation

Välkomna!

DEL 4

Vardagsrummet & kommunikation

Syfte och mål

Syfte med studiecirkeln:

Lära oss olika sätt att minska vår exponering för skadliga kemikalier i hemmet.

Mål för dagen:

- Att du ska kunna identifiera källor till skadliga kemikalier i vardagsrummet och känna till alternativ.
- Att du har en bild av hur de kemikaliesmarta träffarna med dina vänner kan se ut.

Dagens upplägg:

1. Incheckning
2. Vardagsrummet
3. Elektronik
4. PAUS
5. Kommunikation
6. Kemikaliesmarta träffar
7. Avrundning och till nästa träff

Under träffen:

Skriv gärna
ditt namn i
din profil!

Ha gärna
kameran
på och...

mikrofon på
ljudlöst.

Ställ frågor
genom att
räcka upp
handen
eller skriv i
chatten.

Vi parkerar
frågor som kan
tas upp senare.
kameran på.

Vi kommer ta
en paus!

Reflektion från förra veckan: Mitt kemikaliesmarta badrum

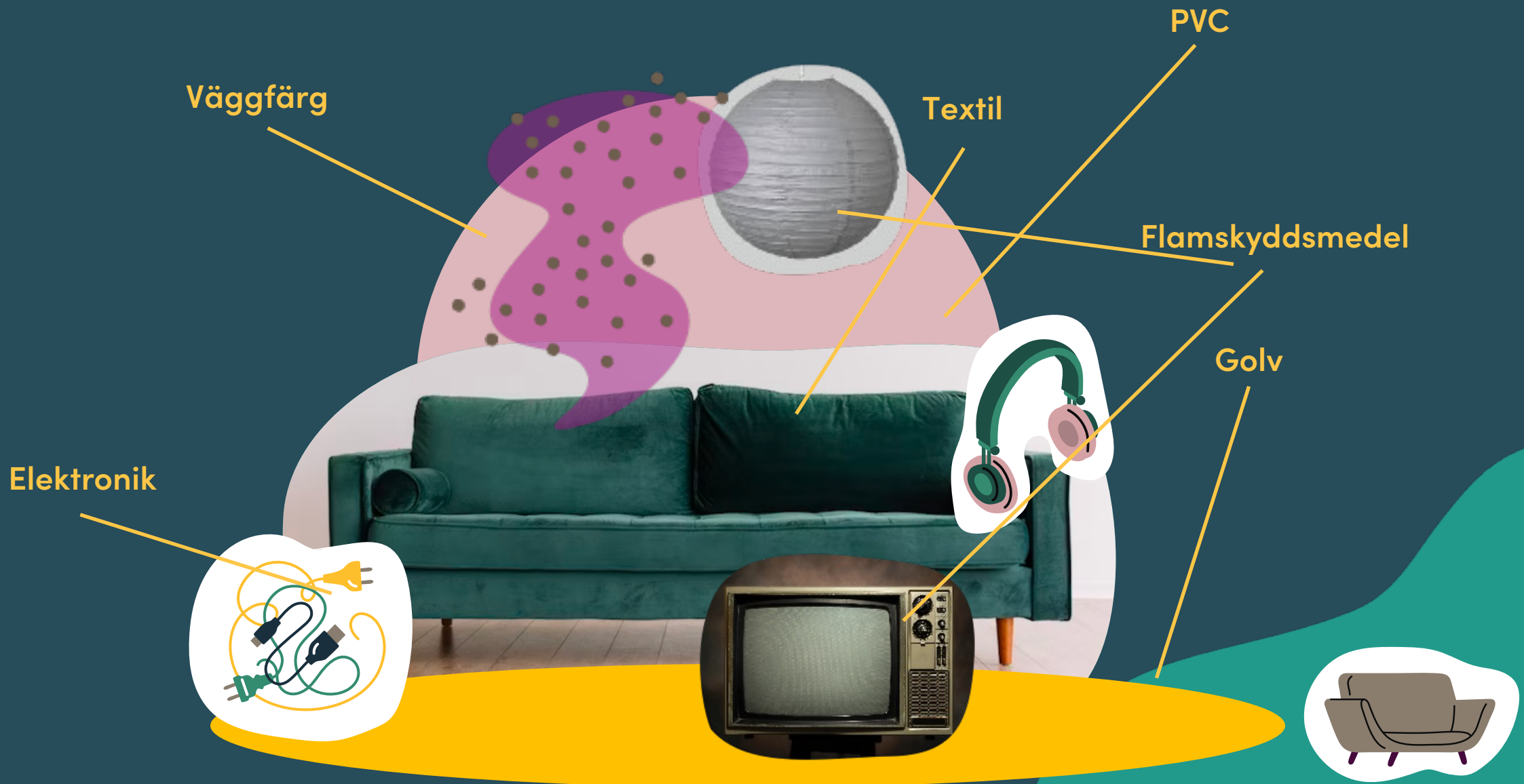
- 1) Vad kände du att du ville förändra i ditt badrum efter förra gången?
- 2) Har du berättat för andra om vad du lärt dig på kursen? Vilka reaktioner har du fått?

I dag: Mitt kemikaliesmarta vardagsrum + kommunikation

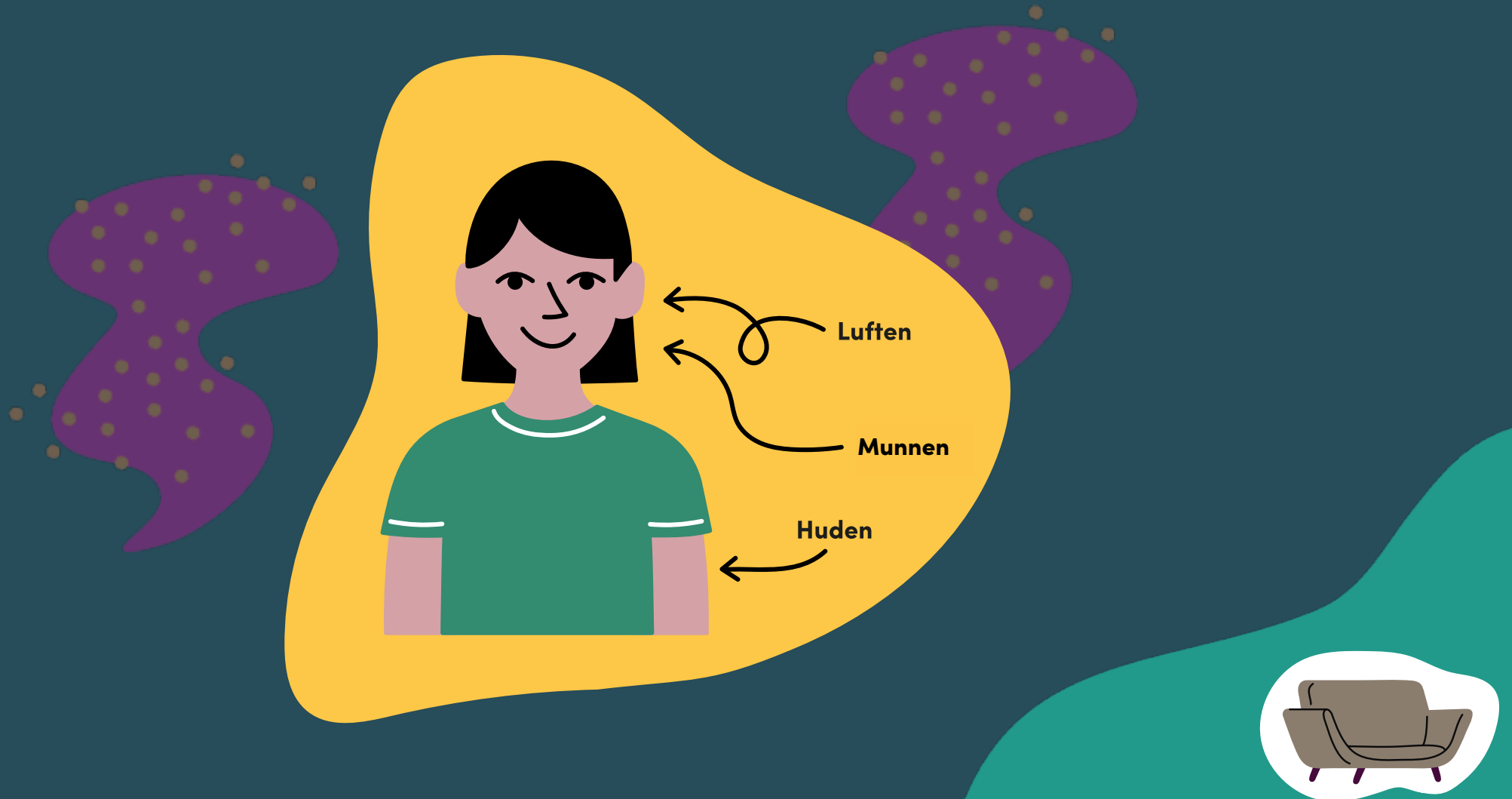

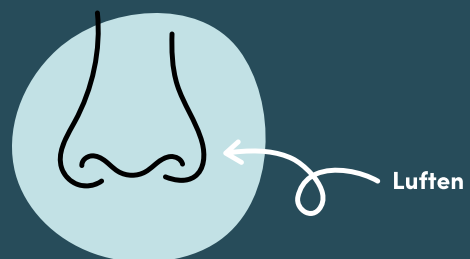
Kemikalier i vardagen

Hur kommer kemikalier in i kroppen?

...i vardagsrummet genom luften och huden

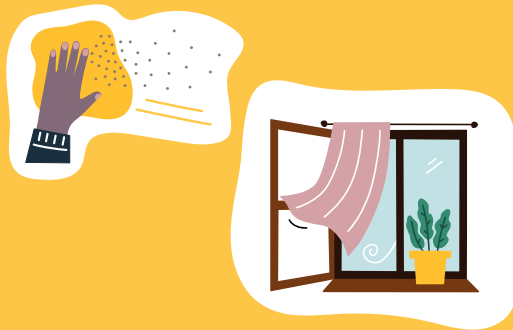
Vilka skadliga ämnen kan finnas i vardagsrummet?

	Var?	Vad?	Möjliga faror
Möbler	Skumgummi från 70-, 80- och 90-talen	Numerera förbjudna flamskyddsmedel (ska hindra brand)	Hormonstörande, hälso- och miljöfarliga
Hemtextilier	Sofftextilier	PFAS (smuts- och vattenavvisande)	Hormonstörande, hälso- och miljöfarliga. Bryts inte ner
Elektronik	Kablar av PVC	Mjukgörare, flamskyddsmedel	Hormonstörande, reproduktionstoxiska, hälso- och miljöfarliga
Golv	Lim (till exempel epoxiharts)	Formaldehyd, BPA	Formaldehyd: Cancerframkallande, allergiframkallande BPA: Hormonstörande, reproduktionstoxiskt
	Limmade parkettskivor	Formaldehyd, toluen, fenol (bindemedel och skyddsimpregnering)	Formaldehyd: Cancerframkallande, allergiframkallande Toluen: Hormonstörande, reproduktionstoxiskt Fenol: Mutagen (kan skapa mutationer)
Vägg	Konventionell väggfärg	Mjukgörare, konserveringsmedel och lösningsmedel	Cancerframkallande, allergiframkallande, hormonstörande, hälso- och miljöfarliga
	(Tvättbar) tapet (PVC)	Mjukgörare	Hormonstörande, reproduktionstoxiska, hälso- och miljöfarliga

De viktigaste tipsen

– för att minska din exponering av skadliga kemikalier i hemmet

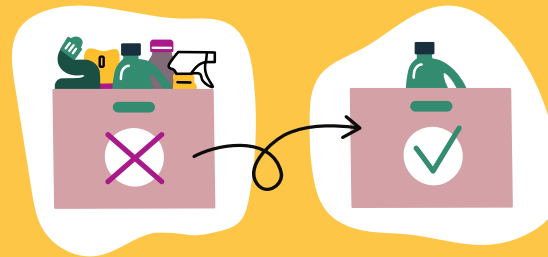
1

Vädra, dammsug & dammtorka

– för att städa bort kemikalier som samlats i dammet.

2

Minimera antal produkter & prylar

– för att minska antalet kemikaliekällor (och ta hand om avfallet på ett säkert sätt).

3

Handla medvetet

– köp produkter som omfattas av EU:s regler och titta efter miljömärkningar som är tredjepartscertifierade.

Ett kemikaliesmart vardagsrum

A

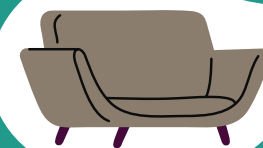
Undvik PVC-plast – eftersom PVC kan innehålla tillsatser som är hormonstörande och cancerframkallande. PVC kan finnas i gardiner, golv, tapeter och elektronik.

B

Välj möbler utan flamskyddsmedel – eftersom flamskyddsmedel kan skada hälsa och miljön. Flamskydd finns främst i stoppade möbler.

C

Välj PFAS-fritt – för att inte bidra till negativa hälso- och miljöeffekter orsakade av dessa giftiga evighetskemikalier. PFAS kan bland annat finnas i möbler och textilier med smutsavvisande ytbehandling samt i elektronik.

EU-gemensam kemikalielagstiftning

(som rör konsumentprodukter)

CLP-förordningen innehåller regler om klassificering, märkning och förpackning av kemiska produkter.

Kosmetikaförordningen reglerar bland annat produkternas säkerhet, tillverkning, innehåll, märkning & rapportering av oönskade effekter.

Leksaksdirektivet
Här finns bland annat regler för hur mycket av vissa ämnen som maximalt får läcka ut ur leksaker, samt förbud mot innehåll av vissa ämnen.

REACH-förordningen

Förordningen omfattar både varor och kemiska produkter, och innehåller även regler om att informera kunder om innehåll av farliga ämnen som finns listade på den så kallade **kandidatlistan**.

RoHS-direktivet gäller för elektronik. Sätter gränsvärden för innehåll av vissa kemiska ämnen.

Tvätt- och rengöringsmedelsförordningen reglerar bland annat skyddsnivån för miljön och människors hälsa.

POPs-förordningen om långlivade organiska föroreningar – miljögifter som är skadliga i låga koncentrationer, som är svåra att bryta ner och som sprids långt från utsläppplatsen.

Olika myndigheterna har tillsyn över olika produkter:

Kemikalieinspektionen har tillsyn över företag som sätter ut kemiska produkter, bekämpningsmedel och varor på marknaden.

Läkemedelsverket har tillsyn över kosmetika, tatueringsfärger, permanent makeup och medicintekniska produkter.

Livsmedelsverket har tillsyn över material som är avsett att komma i kontakt med livsmedel.

Kommunerna har också visst tillsynsansvar.

Varor vs kemiska produkter

I kemikalielagstiftningen gör man skillnad på **varor** och **kemiska produkter**.

Exempel på **varor** är leksaker, kläder, batterier, möbler och hemelektronik. Förpackningar räknas också som varor.

Exempel på **kemiska produkter** är lim, målarfärg, rengöringsmedel och kemiska bekämpningsmedel.

Förordning = gäller direkt i alla medlemsländer utan att behöva införlivas i den nationella lagstiftningen.

Direktiv = gäller inte automatiskt i medlemsländerna utan måste skrivas in i de svenska lagarna, förordningarna eller föreskrifterna.

Den svenska lagstiftningen om kemikalier finns i Miljöbalken och kompletteras med förordningar som förtydligar lagen inom olika områden.

OBS! Reglerna gäller för produkter som säljs inom EU.

OBS! Regelefterlevnad dålig för produkter som säljs från företag utanför EU via online-marknadsplatser.

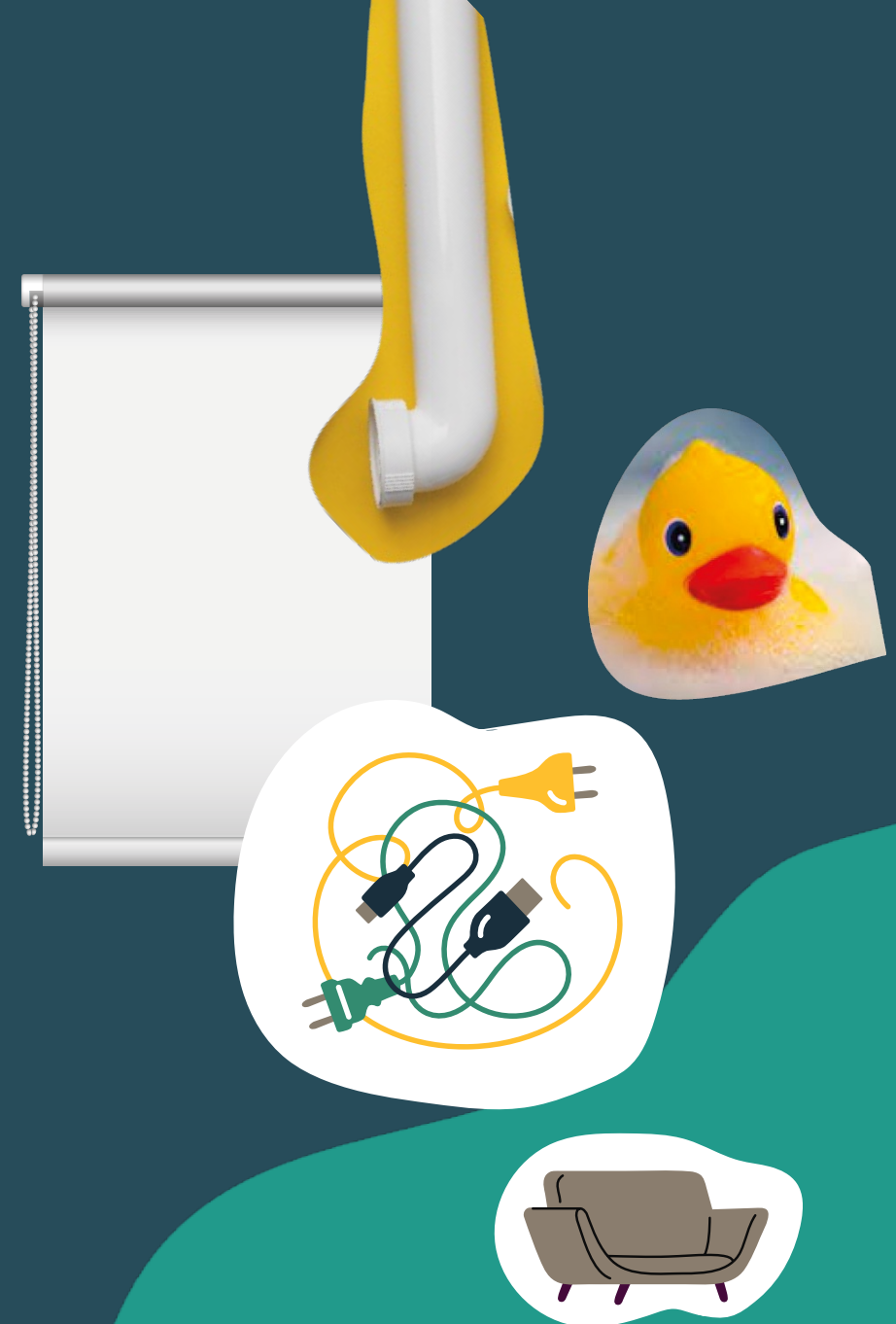
PVC

- **PVC** finns som både hård och mjuk plast och i många olika typer av produkter
- **PVC** blir mjuk när mjukgörare tillsätts. Vissa mjukgörare (ftalater) är skadliga och kan påverka fertilitet. Vissa är hormonstörande.
- Klibbig eller stark luktande plast kan vara en tecken på att **mjukgörare** frigjorts – överväg att slänga dessa produkter.
- Läckage ökar när plasten är varm (el-kablar) eller har en stor yta – tex. golv, gardiner eller tapeter.

Polyvinylklorid

Anses som mycket tveksamt på grund av många tillsatser som **mjukgörare**

Flamskyddsmedel – skydd eller skada?

- Flamskyddsmedel minskar brandrisken
- Bromerade och halogenerade flamskyddsmedel farliga för hälsa och miljö
- Vissa ämnen har redan förbjudits
- Lagkrav på flamskyddsmedel för vissa produkter med brandrisk (TV); men kan undvikas i andra (soffor)
- Läckage av flamskyddsmedel till miljön och kan komma in i näringskedjan och återfinnas i livsmedel (fisk, kött, mjölk)

Var och varför finns PFAS?

Produkter:

Textilier

Trycksaker

Matförpackningar

Pannor/grytor med non-stick

Elektronik

Kosmetika

Växtskyddsmedel

Brandskum

Målarfärger

Byggmaterial

Varför används de?

Åtråvärd egenskap:

Smuts-, vatten- och fettavvisande.

Påverkan på miljö och hälsa?

Svårnedbrytbara

Sprids lätt i naturen, hittas i tex dricksvatten och mat

Bioackumulerande

Negativa effekter på miljö och människor

Hur undviker jag PFAS?

- PFAS kan finnas i möbler och textilier med smutsavvisande ytbehandling, samt i elektronik.
- **Välj PFAS-fria alternativ:**
 - ✓ Fluorkarbonfri impregnering
 - ✓ PFC-fri, PFAS-fri
 - ✓ Produkter med märkningarna: Svanen, EU Ecolabel, GOTS och Bluesign

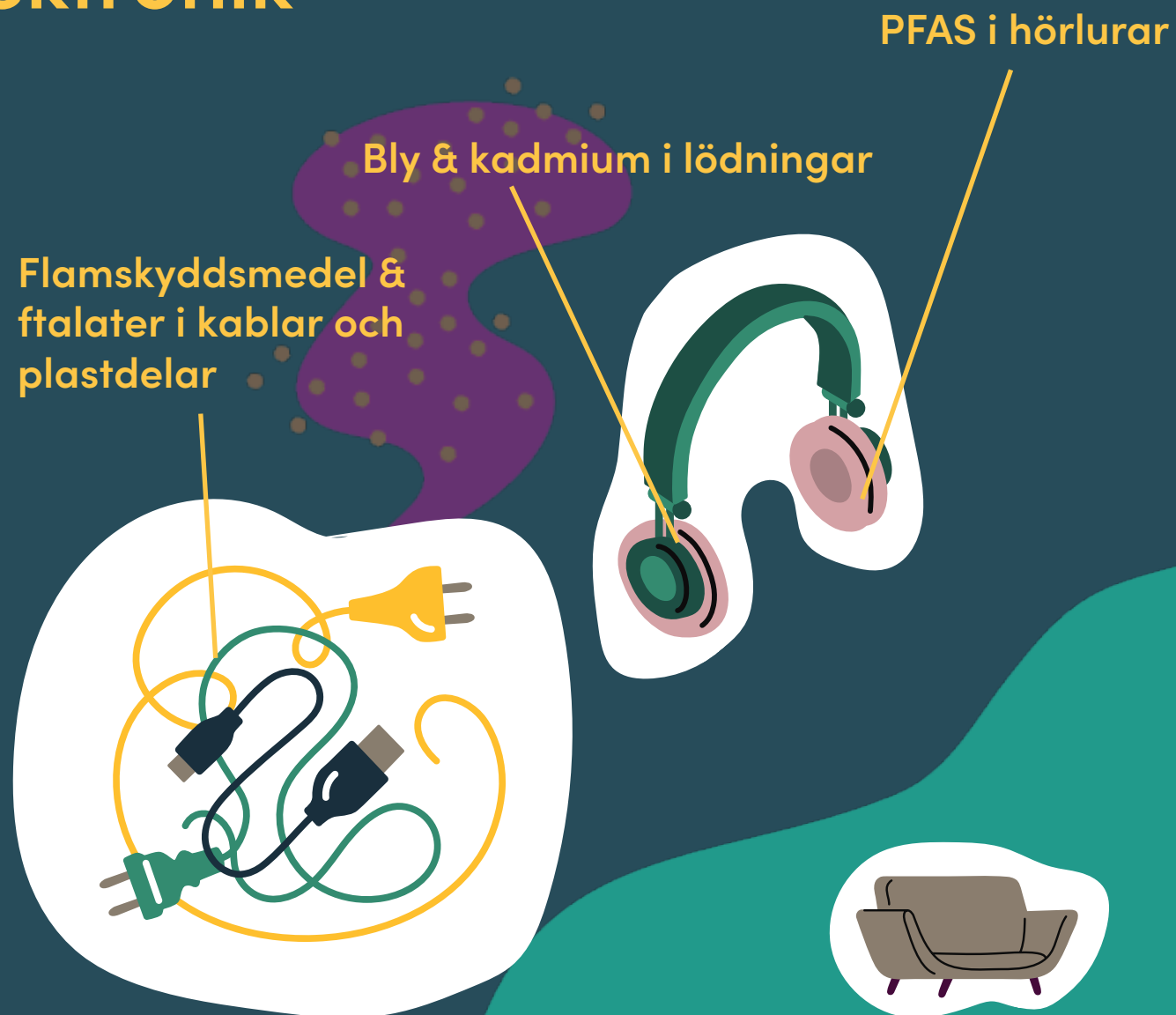
Elektronik

- Elektriska apparater avger små mängder kemiska ämnen när de används och blir varma. Stäng av dem när de inte används
- God ventilation minskar mängden kemiska ämnen i inomhusluften
- Ta bort damm som samlas runt kablar och elektronik och kan ta upp skadliga kemikalierna
- Minimera antalet elektroniska prylar

Tester visar:

48 % granskade elektriska produkter innehöll otillåtna ämnen i halter över gränsvärdet

Källa: Kemikalieinspektion (2023)

Märkningar & certifieringar

- Kolla etikett och fråga!
- Miljömärkningar: Svanen, EU Ecolabel, Bra Miljöval, OEKO-tex och FSC (trä)
- För elektronik: Köp TCO-certifierade elektriska apparater
- CE-märkt
- Köp begagnat (men undvik gamla plastprodukter och stoppade möbler från 70-, 80- och 90-talen)
- För byggmaterial samt inrednings- och utrustningsmaterial: VOC-märkningen för flyktiga organiska föreningar

Kemikalieappen

Ladda ner Kemikalieappen och ställ en fråga till ett företag

Kemikalieappen:

-> Ladda ner på mobilen:
www.kemikalieappen.se

-> Webbversion:
scan4chem.askreach.eu

Ett kemikaliesmart vardagsrum

A

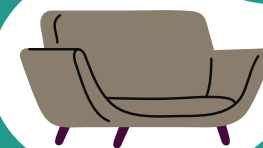
Undvik PVC-plast – eftersom PVC kan innehålla tillsatser som är hormonstörande och cancerframkallande. PVC kan finnas i gardiner, golv, tapeter och elektronik.

B

Välj möbler utan flamskyddsmedel – eftersom flamskyddsmedel kan skada hälsa och miljön. Flamskydd finns främst i stoppade möbler.

C

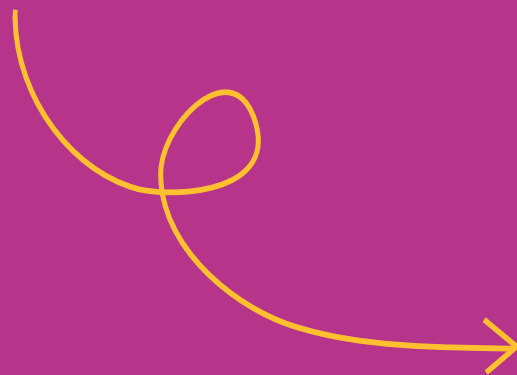
Välj PFAS-fritt – för att inte bidra till negativa hälso- och miljöeffekter orsakade av dessa giftiga evighetskemikalier. PFAS kan bland annat finnas i möbler och textilier med smutsavvisande ytbehandling samt i elektronik.

PAUS!

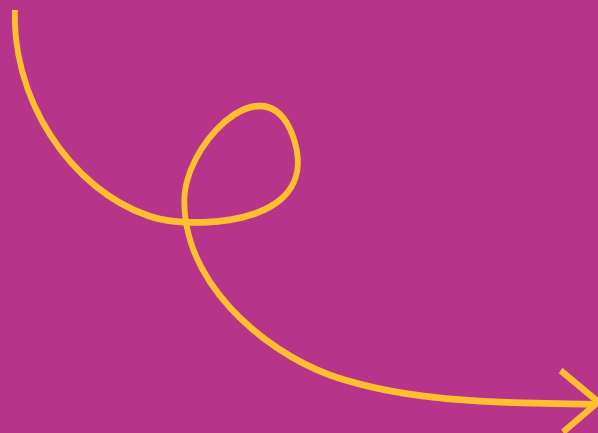
Under pausen får du gärna:

- 1) Ta ett varv i vardagsrummet och fundera över vad du har där.
- 2) Lek detektiv – finns det någon produkt som du vill undersöka om den har PVC, flamskyddsmedel eller PFAS i sig? Hur går du tillväga?

Detektiv i vardagsrummet...

1. Prata om de produkter som ni blev nyfikna på ur kemikaliesynpunkt
2. Hur kan ni gå till väga för att undersöka om produkten innehåller PVC, flamskyddsmedel eller PFAS?
3. Hur känns det om vi inte kan få den info vi söker och hur kan vi hantera det?

Kommunikation och kemikaliesmarta träffar

Mini-QUIZ!

Fråga 1:

Hur stor del av svenskarna är oroliga för hur kemikalier kan skada oss och miljön?

1. Hälften

2. En obetydlig del

3. 9 av 10

Fråga 1:

Hur stor del av svenskarna är oroliga för hur kemikalier kan skada oss och miljön?

1. Hälften

2. En obetydlig del

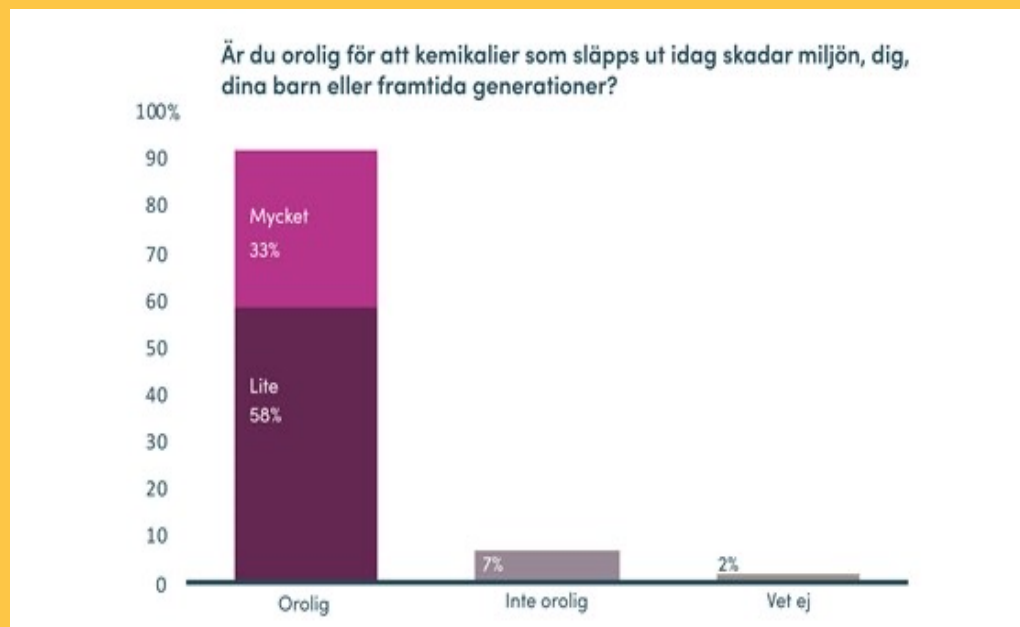
3. 9 av 10

Undersökning visar: konsumenter är oroadade för kemikalier

9 av 10 är oroliga för hur kemikalier kan skada nutida och framtida generationer och miljön.

7 av 10 anser att företag borde ta bort ämnen som misstänks vara skadliga för människor och miljön, även om det inte krävs av lagen.

Källa: Sveriges Konsumenter, 2020

Fråga 2:

Vad är viktigast för att få till en beteendeförändring?

1. Information

2. Sociala normer

3. Skräckexempel

Fråga 2:

Vad är viktigast för att få till en beteendeförändring?

1. Information

2. Sociala normer

3. Skräckexempel

Sociala normer

Om jag tror att mina vänner och grannar kommer göra något är det större chans att jag också kommer göra det.

– Per Espen Stocknes

Vad får oss att ändra vårt beteende?

- Information inte tillräckligt
- Lagstiftning mycket effektivt
- Sociala normer viktigt
- Större chans till förändring om vi får info från nära och kära
- Att spela på rädsla och skam slår tillbaka
- Dela ditt åtagande med andra – större chans till förändring

Kemikaliesmarta träffar

Kemikaliesmarta träffar

– steg för steg

- 1) Berätta om möjligheten till ett kemikaliesmart hem
- 2) Dela länk med verktygen Kemikaliesmart och CheckED
- 3) Ha en kemikaliesmart träff och dela med varandra (diskussionsfrågor finns att utgå ifrån)
- 4) Utskick från Sveriges Konsumenter – fyll i CheckED igen

Så ett frö!

Vem skulle du vilja sprida vidare till och vad skulle kännas roligt för dig när det gäller att fixa kemikaliesmarta träffar?

Prata i grupp!

Dela!

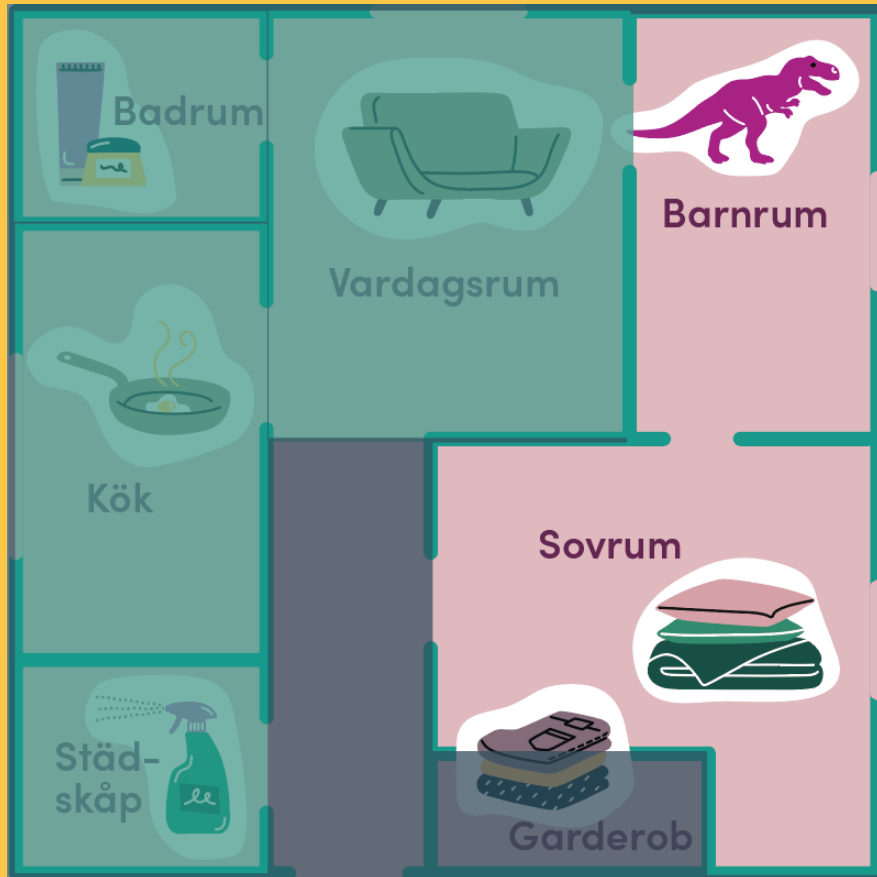

Till nästa gång – kolla vardagsrummet

- Gå igenom vardagsrummet med hjälp av verktyget Kemikaliesmart
- Sprid en länk med verktygen till dina nära och kära

**Vilken tyckte du var höjdpunkten
i dagens pass?**

Tack för i dag!

All info från i dag finns på:

www.sverigeskonsumenter.se/vardagsrum

Vi ses nästa vecka i sov- och barnrummet!